

26. Концепція державної етнопонаціональної політики України (№ 2560а від 05.07.2013 р.). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42769

27. Висновок на проект Закону України «Про Концепцію державної етнопонаціональної політики» (№ 2560а від 05.07.2013 р.). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47852

28. Правові засади державної етнопонаціональної політики в Україні : [монографія]; за ред. І. О. Кресіної. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Логос, 2011. 400 с.

29. Нагорна Л. П. Соціокультурна ідентичність: пастки ціннісних розмежувань. К. : Пі-ЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2011. 272 с.

** Ляшенко Олексій Олексійович – кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту політичних і етнопонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.*

Стаття надійшла до редакції 24 листопада 2018 р.

УДК 351:62

Хвичча Мепарішвілі *

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС ЩОДО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ

У статті проаналізовано розвиток законодавства Європейського Союзу щодо управління водними ресурсами, яке ґрунтується на положеннях Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Водна конвенція), Водної рамкової директиви (WFD, 2000/60/EC) та її дочірніх директив: Директиві про підземні води (GWD, 2006/118/EC) та Директиві про стандарти якості навколишнього середовища (EQSD, 2008/105/EC), а також Директиві про повені (FD, 2007/60/EC) та інших директивах, пов'язаних із захистом вод від забруднення і погіршення, що включено до правової системи ЄС та регуляторної політики у галузі водних ресурсів.

Ключові слова: регуляторна політика ЄС, управління водними ресурсами, регуляторна політика водного законодавства ЄС, публічне управління.

Мепарішвілі Х. В. Анализ развития законодательства ЕС по управлению водными ресурсами.

В статье проведен анализ развития законодательства Европейского Союза по управлению водными ресурсами, которое основывается на положениях Конвенции по охране и использованию трансграничных водотоков и международных озер (Водная конвенция), Водной рамочной директиве (WFD, 2000/60/EC) и ее дочерних директивах: Директиве о подземных водах (GWD, 2006/118/EC) и Директиве о стандартах качества окружающей среды (EQSD, 2008/105/EC), а также Директиве о наводнениях (FD, 2007/60/EC) и других директивах, связанных с защитой вод от загрязнения и ухудшения, что включено в правовую систему ЕС и регуляторную политику в области водных ресурсов.

Ключевые слова: регуляторная политика ЕС, управление водными ресурсами, регуляторная политика водного законодательства ЕС, публичное управление.

Meparishvili Kh. N. The analysis of the water legislation development in the European Union.

The article analyzes the development of European Union water legislation, which is based on the provisions of the Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes (Water Convention), the Water Framework Directive (WFD, 2000/60/EC) and its daughter directives: Groundwater (GWD, 2006/118/EC) and Environmental Quality Standards Directives (EQSD, 2008/105/EC), also Flood Directives (FD, 2007/60/EC), and other directives relating to the protection of waters against pollution and deterioration, which is included in the EU legal system and regulatory policy in the field of water resources.

Keywords: *EU Regulatory Policy, Water Management, EU Water Legislation Regulatory Policy, Public Administration.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Для сприяння економічному зростанню, соціальному забезпеченню та охороні навколишнього середовища, тобто досягненню цілей сталого розвитку, в ЄС важливе значення приділяється інструментам регуляторної політики. Це пов'язано, у першу чергу, із розвитком законодавства як міжнародного, так і національного, що потребує постійного узгодження та проведення консультацій, а також оцінки існуючої нормативно-правової бази ЄС щодо ефективності, узгодженості, актуальності законодавства в напрямку досягнення стратегічних цілей управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційною базою дослідження є міжнародні акти і нормативно-правові документи Європейського Союзу [1–14].

Метою статті є аналіз розвитку законодавства Європейського Союзу в галузі управління водними ресурсами.

Виклад основного матеріалу. Регуляторна політика Європейського Союзу здійснюється правовою системою, що знаходиться на межі національного права держав – членів ЄС і міжнародного права. Ця система складається із так званих актів первинного, вторинного і третинного права.

До актів первинного права відносяться всі установчі договори Європейського Союзу. За своєю юридичною природою акти первинного права є міжнародними договорами. Норми актів первинного права мають вищу юридичну силу по відношенню до всіх інших норм Європейського Союзу, що містяться в актах вторинного права.

До актів вторинного права відносяться акти, які видаються інститутами Союзу, а також всі інші акти, що приймаються на основі установчих договорів. Вторинний акт може бути прийнятий, якщо існують повноваження для його прийняття і дотримана бюджетна дисципліна. Вторинні акти мають обов'язковий і необов'язковий характер виконання. До юридично обов'язкового відносяться законодавчі акти: регламенти, директиви і рішення, прийняті на основі первинного права, а також незаконодавчі акти, прийняті відповідно до повноважень, передбачених у законодавчому акті. До юридично необов'язкового відносяться рекомендації, думки й інші необов'язкові для виконання акти.

Щодо актів третинного права – не можна їх точно визначати як джерело європейського права. Так, міжнародні договори між країнами ЄС, які полегшували функціонування ЄС, з плином часу були поступово замінені на акти вторинного права.

Нині регуляторна політика ЄС щодо управління водними ресурсами ґрунтується на положеннях Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Водна конвенція), яка була прийнята в Гельсінкі в 1992 році і набула чинності в 1996 році. Практично всі країни, що розділяють транскордонні води в регіоні Європейської економічної комісії Організації Об'єднаних Націй (ЄЕК ООН) є Сторонами Конвенції [1].

Водна конвенція зміцнює транскордонне водне співробітництво і передбачає заходи щодо екологічно обґрунтованого регулювання та охорону транскордонних поверхневих і підземних вод. Конвенція сприяє здійсненню комплексного управління водними ресурсами, зокрема басейнового підходу. Здійснення Конвенції сприяє досягненню цілей в області розвитку, сформульованих у Декларації тисячоліття, й інших міжнародних угодах щодо води, довкілля та сталого розвитку.

Водна конвенція вимагає від Сторін запобігання, контролю і скорочення транскордонного впливу, використання транскордонних вод розумним і справедливим чином та забезпечення їх сталого управління. Сторони, які межують з тими ж транскордонними водами, повинні співпрацювати шляхом укладання конкретних угод і створення спільних органів. Як рамкова угода Конвенція не замінює двосторонні та багатосторонні угоди для конкретних басейнів або водоносних горизонтів; замість цього вона сприяє їх створенню та здійсненню, а також подальшому розвитку. У 2003 році до Конвенції з питань транскордонних вод були внесені поправки, що дозволяють приєднання країн, які не входять до регіону ЄЕК ООН. По-

правка набула чинності 6 лютого 2013 року, перетворивши її після транскордонних вод у правову основу для транскордонного водного співробітництва у всьому світі.

Основним органом, що відповідає за здійснення Конвенції, є Нарада Сторін, на якій приймаються всі рішення по здійсненню Конвенції. Цей орган відповідає за визначення і перегляд політики та підходів Сторін до транскордонного водокористування. На нараді також відбувається обмін інформацією щодо досвіду, накопиченого при укладанні та здійсненні двосторонніх і багатосторонніх угод щодо транскордонних вод, і приймаються рішення, необхідні для досягнення цілей Конвенції. Сторони зустрічаються кожні три роки для вироблення своєї програми роботи на наступні три роки або на більш тривалий термін. Нарада Сторін також приймає рішення щодо організації структури та ролі органів, які вона створює для здійснення своєї програми роботи.

Актами вторинного права регуляторної політики ЄС щодо управління водними ресурсами, юридично обов'язковими для виконання, є:

- Водна рамочна директива (WFD, 2000/60/EC) та її дочірні директиви:
- Директива про підземні води (GWD, 2006/118/EC);
- Директива про стандарти якості навколишнього середовища (EQSD, 2008/105/EC);
- Директива про повені (FD, 2007/60/EC).

Розглянемо докладніше основні положення Водної рамкової директиви (WFD, 2000/60/EC), яка була остаточно прийнята 23 жовтня 2000 року як «Директива 2000/60/EC Європейського Парламенту та Ради, що встановлює рамки для дій Співтовариства у сфері водної політики», скорочено – Водна Рамкова Директива ЄС (Water Framework Directive), більш скорочено WFD.

Основними цілями Водної рамкової директиви (Стаття 1. [2]) є створення основи для захисту внутрішніх поверхневих вод, перехідних вод, прибережних вод і ґрунтових вод, що:

а) запобігає подальшому погіршенню стану, а також захищає й покращує стан водних екосистем щодо їх потреб у воді, наземних екосистем і водно-болотних угідь безпосередньо в залежності від водних екосистем;

б) сприяє сталому використанню води на основі довгострокової охорони наявних водних ресурсів;

в) спрямовано на посилення захисту й поліпшення водного середовища, зокрема за допомогою конкретних заходів щодо поступового скорочення відходів і втрат пріоритетних речовин, а також припинення відходів і втрат пріоритетних небезпечних речовин;

г) забезпечує поступове скорочення забруднення підземних вод і запобігає його подальшому забрудненню;

д) сприяє пом'якшенню наслідків повеней і засух і тим самим сприяє:

- забезпеченню достатньої кількості якісних поверхневих і підземних вод, необхідних для стійкого, збалансованого та справедливого водокористування;

- значному скороченню забруднення ґрунтових вод;

- захисту територіальних і внутрішніх морських вод;

- досягненню цілей відповідних міжнародних угод, у тому числі тих, які спрямовані на запобігання й ліквідацію забруднення морського середовища, відповідно до статті 16 припинення або поетапної відмови від відходів і втрат пріоритетних небезпечних речовин із кінцевою метою досягнення концентрації в морському середовищі значень фону, що зустрічаються в природі речовин і близьких до нуля для штучних синтетичних речовин [2].

Водною рамковою директивою також передбачається координація адміністративних заходів [2]:

1) держави-члени повинні ідентифікувати окремі річкові басейни, що знаходяться на їх національній території, і для цілей цієї Директиви призначають їх окремим районам річкових басейнів. Малі річкові басейни можуть бути об'єднані з більшими річковими басейнами або з'єднані з сусідніми невеликими басейнами з утворенням окремих районів річкових басейнів, де це необхідно. Якщо підземні води не повністю входять до конкретного басейну річки, вони повинні бути ідентифіковані та віднесені до найближчого або найбільш підходящо-

го району річкового басейну. Прибережні води повинні бути ідентифіковані та віднесені до найближчого або найбільш відповідного району або районів річкових басейнів;

2) держави-члени повинні забезпечити належні адміністративні процедури, включаючи ідентифікацію відповідного компетентного органу, для застосування правил Директиви в межах кожного району річкового басейну, що лежить на їх території;

3) держави-члени повинні забезпечити, щоб річковий басейн, що охоплює територію більш ніж однієї держави-члена, був прив'язаний до міжнародного району річкових басейнів. Кожна держава-член забезпечує відповідні адміністративні процедури, у тому числі ідентифікацію відповідного компетентного органу, для застосування правил цієї Директиви, у межах частини міжнародного річкового басейну, що лежить на її території;

4) держави-члени забезпечують, щоб вимоги Директиви для досягнення екологічних цілей, встановлених відповідно до статті 4, і, зокрема, всі програми заходів координувалися для всього району річкового басейну. Для міжнародних районів річкових басейнів зацікавлені держави-члени разом забезпечують цю координацію і можуть з цією метою використовувати існуючі структури, що впливають із міжнародних угод. На прохання участь держав-членів Комісії повинна сприяти створенню програм заходів;

5) якщо район річкового басейну виходить за межі території Співтовариства, то зацікавлені держави-члени прагнуть налагодити належну координацію із відповідними державами, які не є членами, із метою досягнення цілей Директиви по всьому басейну річки. Держави-члени повинні забезпечити застосування правил Директиви на своїй території;

6) держави-члени можуть ідентифікувати існуючий національний чи міжнародний орган як компетентний орган для цілей Директиви;

7) держави-члени повинні визначити компетентний орган до дати, зазначеної в статті 24 Директиви;

8) держави-члени надають Комісії список своїх компетентних органів і компетентних органів усіх міжнародних органів, в яких вони беруть участь, протягом останніх шести місяців після дати, зазначеної в статті 24 Директиви. Для кожного компетентного органу інформація, викладена у Додатку I до Директиви;

9) держави-члени інформують Комісію про будь-які зміни в інформації протягом трьох місяців після набрання чинності зміни.

Також Водною рамковою директивою передбачаються екологічні цілі при здійсненні програм заходів, зазначених у планах управління річковим басейном; характеристики району річкового басейну, огляд впливу людської діяльності на навколишнє середовище й економічний аналіз використання води; створення реєстру охоронюваних районів; позначення води, що використовуються для абстракції питної води; моніторинг стану поверхневих вод, стану ґрунтових вод і районів, що охороняються; облік відновлення витрат на водопостачання. Комбінований підхід для точкових і дифузних впливів, засоби контролю, що враховують, за необхідності, найкращі природоохоронні практики, викладені в:

- Директиві Ради 96/61/ЄЕС від 24 вересня 1996 року про комплексне запобігання та контроль забруднення;

- Директиві Ради 91/271/ЄЕС від 21 травня 1991 року про очищення міських стічних вод;

- Директиві Ради 91/676/ЄЕС від 12 грудня 1991 року про захист вод від забруднення, викликаного нітратами з сільськогосподарських джерел;

- Директивах, прийнятих відповідно до статті 16 Директиви WFD;

Після семи років з дня набрання чинності Водної рамкової директиви скасовуються:

- Директива 75/440/ЄЕС від 16 червня 1975 року щодо потрібної якості поверхневої води, призначеної для відведення питної води у державах-членах;

- Рішення Ради 77/795/ЄЕС від 12 грудня 1977 року, що встановлює загальну процедуру обміну інформацією щодо якості поверхневої прісної води у Співтоваристві;

- Директива Ради 79/869/ЄЕС від 9 жовтня 1979 року щодо методів вимірювання і частот відбору проб та аналізу поверхневої води, призначеної для відведення питної води у державах-членах.

Після тринадцяти років з дня набрання чинності Водної рамкової директиви скасовуються:

- Директива Ради **78/659/ЄЕС** від **18** липня **1978** року стосовно якості питної води, що потребує охорони чи покращення з метою сприяння розведенню риби;

- Директива Ради **79/923/ЄЕС** від **30** жовтня **1979** року стосовно якості води, необхідної для розведення молюсків;

- Директива Ради **80/68/ЄЕС** від **17** грудня **1979** року стосовно охорони ґрунтових вод від забруднення, що спричинюється деякими небезпечними речовинами;

- Директива **76/464/ЄЕС**, за винятком статті **6**, яка скасовується з моменту вступу в силу Директиви **WFD**;

- Стосовно Директиви **76/464/ЄЕС** застосовуються перехідні положення.

Таким чином регуляторна політика Європейського Союзу щодо управління водними ресурсами ґрунтується на положеннях Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Водна конвенція), яка була прийнята в Гельсінкі у **1992** році і набула чинності в **1996** році. До актів вторинного права регуляторної політики ЄС щодо управління водними ресурсами, які є юридично обов'язковими для виконання, відносяться: Водна рамкова директива (**WFD, 2000/60/ЄС**), головною метою якої є захист внутрішніх поверхневих вод, перехідних вод, прибережних вод і ґрунтових вод; та її дочірні директиви: Директива про підземні води (**GWD, 2006/118/ЄС**) та Директива про стандарти якості навколишнього середовища (**EQSD, 2008/105/ЄС**). Зокрема, Директива про підземні води (**GWD, 2006/118/ЄС**) [3] визначає режим, який встановлює стандарти якості підземних вод та вводить заходи для запобігання або обмеження надходження забруднюючих речовин у підземні води. Директива встановлює якісні критерії, які враховують місцеві характеристики та дозволяють робити подальші вдосконалення на основі даних моніторингу та нових наукових знань. Також директива є пропорційною та науково обґрунтованою відповіддю на вимоги Водної основної директиви (**WFD**), оскільки вона стосується оцінок хімічного стану підземних вод, визначення та скасування значних і стійких тенденцій до зростання концентрацій забруднюючих речовин. Держави-члени повинні встановлювати стандарти на найбільш відповідному рівні та враховувати місцеві або регіональні умови.

Директива про підземні води доповнює Водну Рамкову Директиву (**WFD**), зокрема вимогами щодо [3]:

- стандартів якості підземних вод;

- дослідження тенденцій забруднення, яке має бути здійснене із використанням існуючих даних та даних, які є обов'язковими для **WFD**;

- забруднення навколишнього середовища, використовуючи заходи, викладені в **WFD**;

- заходів, спрямованих на запобігання або обмеження надходження забруднюючих речовин у ґрунтові води;

- оглядів технічних положень Директиви, які вжиті в **2013** році, і кожні шість років після цього;

- відповідності критеріям хімічного стану (на основі стандартів ЄС щодо нітратів і пестицидів та встановлених державами-членами порогових значень).

Додатки **I** та **II** Директиви щодо підземних вод **2006/118/ЄС** були переглянуті в **2013** році і відображені в Директиві Комісії **2014/80/ЄС** від **20** червня **2014** року. Процес розгляду включав заклик до доказів (для отримання інформації, досліджень і наукових доповідей серед інших) та процес громадських консультацій. Крім того, було підготовлено довідковий документ для підготовки огляду.

Щодо Директиви Європейського Парламенту та Ради № **2005/105/ЄС** про стандарти якості навколишнього середовища в галузі водної політики, що вносить зміни, а потім скасовує Директиви Ради **82/176/ЄЕС**, **83/513/ЄЕС**, **84/156/ЄЕС**, **84/491/ЄЕС**, **86/280/ЄЕС**, та внесення змін до Директиви **2000/60/ЄС** (опубліковано в Офіційному журналі від **24** грудня **2008** року) **EQSD** встановлює [5]:

- у Додатку **I**, обмеження концентрацій пріоритетних речовин у поверхневих водах: **33** пріоритетних речовини та **8** інших забруднюючих речовин;

- перелік **33** пріоритетних речовин у Додатку **II**, як у Додатку **X** Рамкової Директиви про воду (**WFD**);

- можливість застосування екологічних стандартів якості для осаду та біоти, а не для води;
- можливість визначення зони змішування, прилеглої до точок вивантаження, коли концентрації речовин, включених у Додаток **I**, можуть перевищити їхні екологічні стандарти якості;
- вимога для держав-членів встановити перелік виходів та втрат речовин, включених у Додаток **I**.

Замінивши п'ять старих директив, Директива про стандарти якості навколишнього середовища (**EQSD**) сприяла ініціативі Комісії з питань кращого регулювання.

Іншими пов'язаними директивами є часті зміни законодавства, призначеного для захисту підземних вод від забруднення та погіршення, що включено до більшої регуляторної бази, яку можна простежити до **1990-х** років. Концепція захисту підземних вод тепер повністю інтегрована в основні заходи, передбачені Рамковою водною директивою.

Різні законодавчі акти, безпосередньо пов'язані з Рамковою водною директивою та Директивою щодо підземних вод, були частиною комплексу заходів для досягнення мети «доброго стану навколишнього середовища» до кінця **2015** року. Всі вони прагнуть запобігти або обмежувати відходи забруднюючих речовин до підземних вод. Нижче наведено їх основні характеристики.

Директива Ради **91/676/ЕЕС** від **12** грудня **1991** року про захист водних ресурсів від забруднення нітратів із сільськогосподарських джерел (**The Nitrates Directive (96/676/ЕЕС)**) [6] зобов'язує держави-члени призначати вразливі зони всіх відомих районів, води яких, включаючи підземні води, можуть бути зачеплені забрудненням нітратів. Вразливі зони визначаються як такі води, що містять концентрацію нітратів більше **50** мг/л або сприйнятливі до вмісту таких концентрацій нітратів, якщо не вжити заходів. Посилання на політику щодо підземних вод є зрозумілим у цьому відношенні, тобто рівні забруднення нітратів не повинні перевищувати величину, встановлену на рівні **50** мг/л. Заходи щодо впровадження Директиви також перелічені у Рамковій водній директиві (додаток **VI**) та Директиві щодо підземних вод (додаток **IV**, частина **B**).

Директива Ради **91/271/ЕЕС** від **21** травня **1991** року про очистку міських стічних вод (**The Urban Wastewater Treatment Directive (91/271/ЕЕС)**) [7] спрямована на захист навколишнього середовища від несприятливих наслідків скидання міських стічних вод та стічних вод з окремих галузей промисловості. У цьому контексті ідентифікація «чутливих територій» по суті стосується прісноводних, лиманних або прибережних вод, які, як визнано, є евтрофами; озера та струмки, що доходять до озер / водосховищ із поганим водообміном; поверхневі прісні води, призначені для питної води, які містять більше **50** мг/л нітратів.

Директива Ради **91/414/ЕЕС** від **15** липня **1991** року про розміщення засобів захисту рослин на ринку (**The Plant Protection Products Directive (91/414/ЕЕС)**) [8] стосується дозволу, розміщення на ринку, використання та контролю в межах Європейського Союзу комерційних засобів захисту рослин. Щодо підземних вод ліцензія надана лише за умови, що продукти захисту рослин не завдають шкідливого впливу на здоров'я людей або на ґрунтові води та не мають небажаного впливу на навколишнє середовище, зокрема на забруднення води, включаючи питну воду та ґрунтові води.

Директива **98/8/ЕС** від **16** лютого **1998** року про розміщення на ринку біоцидних продуктів (**The Biocides Directive (98/8/ЕС)**) [9] стосується дозволу та розміщення на ринку біоцидних продуктів, зокрема пестицидів, гербіцидів або фунгіцидів. Як і Директива про захист рослин, дозвіл на застосування біоцидних препаратів може надаватися лише у тому випадку, якщо продукти не завдають шкідливого впливу на здоров'я людини або ґрунтові води і не мають небажаного впливу на навколишнє середовище, зокрема на забруднення води.

Директива Ради **96/61/ЕС** від **24** вересня **1996** року щодо всеохоплюючого запобігання й контролю забруднень (**The Integrated Pollution Prevention and Control (IPPC) Directive (96/61/ЕС)**) [10] визначає заходи, спрямовані на запобігання або зменшення забруднення повітря, води та ґрунту. Ця директива застосовується до значної кількості переважно промислових видів діяльності із високим потенціалом забруднення, таких, як: енергетичний сек-

тор, виробництво та переробка металів, мінеральна та хімічна промисловість, споруди поводження із відходами, виробництво продуктів харчування та непромислові види діяльності, зокрема тваринництво. Вона встановлює положення про видачу дозволу на існуючі та нові установки. Дозволи включають вимоги щодо забезпечення захисту ґрунту та підземних вод і встановлення обмежень відходів забруднюючих речовин.

Директива 2010/75/ЄС від 24 листопада 2010 р. про промислові відходи (про комплексне запобігання забруднення та контроль над ним) (**The Directive on industrial emissions 2010/75/EU (IED)**) [11], яка набрала чинності 6 січня 2011 року і повинна бути перенесена до національного законодавства державами-членами до 7 січня 2013 року та замінює Директиву 99/31/ЄС від 7 січня 2014 року щодо звалищ (**The Landfill Directive (99/31/EC)**) [12], спрямована на запобігання або зменшення негативних наслідків скидання сміттєзвалищ у навколишнє середовище, включаючи підземні води. Як і Директива IPPC, Директива встановлює положення щодо видачі дозволів на основі низки умов, включаючи дослідження оцінки впливу. Для кожного об'єкта необхідно визначити підземні води, геологічні та гідрогеологічні умови в цьому районі, що повинні бути спроектовані таким чином, щоб запобігти надходженню підземних вод із відходів, збирати й обробляти забруднену воду та фільтри, а також запобігати забрудненню ґрунтів підземних вод або поверхневих вод за допомогою відповідних технічних заходів, таких, як геологічні бар'єри та футеровки. Директива встановлює критерії тестування та прийняття відходів з урахуванням захисту навколишнього середовища, включаючи підземні води.

Інші директиви мають непрямі посилання на регуляторну політику Європейського Союзу щодо управління водними ресурсами, зокрема підземними водами. Це, наприклад, Директива 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 р. про відходи та скасування деяких Директив (**The Waste Framework Directive (2008/98/EC)**) [13], яка передбачає, що відходи повинні бути відновлені або утилізовані без загрози для навколишнього середовища та підземних вод; Директива 89/106/ЄЕС від 21 грудня 1988 року про наближення законів, підзаконних та адміністративних положень держав-членів стосовно будівельних виробів (**The Construction Product Directive (89/106/EEC)**) [14] – містить положення щодо регулювання будівельних виробів, які можуть становити загрозу для здоров'я майбутніх мешканців або сусідів у результаті забруднення або отруєння води чи ґрунту.

Ще однією важливою директивою у регуляторній політиці ЄС щодо управління водними ресурсами є Директива № 2007/60/ЄС від 23 жовтня 2007 року про оцінку та управління ризиками, пов'язаними з повеннями (**The Floods Directive (FD, 2007/60/EC)**) [4], яка набула чинності 26 листопада 2007 р. Ця Директива вимагає, щоб держави-члени проводили оцінку того, чи всі водні лінії та берегові лінії знаходяться під загрозою повені, щоб відобразити масштаби паводків та активи і людей, що знаходяться під загрозою в цих сферах, а також прийняти адекватні та скоординовані заходи для зменшення таких ризиків. Директива також посилює права громадськості на доступ до цієї інформації та право висловити свою думку у процесі планування. Директива про повені була каталізатором впровадження підходу до управління ризиками у відносинах держав-членів із значними повеннями через ЄС. Кінцевими інструментами для реалізації Директиви щодо повеней є Плани управління ризиком паводків (**The Flood Risk Management Plans (FRMPs)**), які мають включати цілі та заходи, необхідні для їх подолання. Директива дозволяє створити рамки для оцінки та управління ризиком повені з метою зниження ризику паводків, зокрема їх несприятливих наслідків для здоров'я людей, навколишнього середовища, культурної спадщини та економічної діяльності.

Політика ЄС щодо об'єктів управління передбачає проведення профілактики законодавства для узгодження стратегічних цілей управління. Так, перевірка профілактики водного законодавства ЄС є комплексною оцінкою політики, яка визначає придатність існуючої нормативно-правової бази для сектору політики щодо встановлених цілей згідно з Директивами про поліпшення стану регулювання. Мета полягає в оцінці ефективності, узгодженості, актуальності щодо водного законодавства ЄС, сприяючи, таким чином, кращому / інтелектуальному законодавству, підвищенню рівня реагування на поточні та майбутні виклики, а також імплементації.

Прісноводна політика ЄС вже підлягає перевірці профілактики, прийнятої у 2012 році, яка включала оцінку перших Планів управління басейновими районами відповідно до Водної Рамкової Директиви. Ця нова перевірка профілактики водного законодавства ЄС охоплює Рамкову директиву про воду (WFD, 2000/60/EC) та її дочірні директиви: Директиву про підземні води (GWD, 2006/118/EC), Директиву про стандарти якості навколишнього середовища (EQSD, 2008/105/EC) та Директиву про повені (FD, 2007/60/EC).

Висновки. Підсумовуючи результати аналізу розвитку законодавства Європейського Союзу щодо управління водними ресурсами, можна зробити висновки, що Водна Рамкова Директива є найповнішим інструментом водної політики ЄС. Її основною метою є захист та зміцнення ресурсів прісної води з метою досягнення доброго статусу вод ЄС; її положення виходять за межі озер, річок та підземних вод до перехідних і прибережних вод. Основними інструментами для впровадження Директиви є Плани управління басейновими районами та Програми заходів, які оновлюються через 6 років. Дві директиви безпосередньо пов'язані з Рамковою водною директивою: Директива щодо підземних вод та Директива щодо стандартів якості навколишнього середовища (остання також називається Директива про пріоритетні речовини). Вони впливають із зобов'язань, передбачених Рамковою водною директивою, і безпосередньо стосуються визначення екологічних цілей та стандартів Рамкової Директиви про воду (хороший хімічний статус, включаючи підземні водні об'єкти).

Директива про повені була каталізатором впровадження підходу ЄС до управління ризиками у відносинах держав-членів із значними повенями. Кінцевими інструментами для реалізації Директиви щодо повеней є Плани управління ризиком паводків, які мають включати цілі та заходи, необхідні для їх подолання. Директива дозволяє створити рамки для оцінки та управління ризиком повені з метою зниження ризику пошкодження паводків, зокрема його несприятливих наслідків для здоров'я людей, навколишнього середовища, культурної спадщини та економічної діяльності.

Перевірка профілактики водного законодавства охоплює ефективність цих згаданих ключових директив у всіх державах-членах та протягом усього терміну дії Рамкової Директиви про воду та директиви про повені, що означає два цикли: Плани управління басейновими районами та Програми заходів.

Звіти про реалізацію є відправною точкою для перевірки профілактики, представлення заходів, що вживаються державами-членами, та поточного статусу європейських водних об'єктів у порівнянні з цілями цих директив. Вони визначають основні недоліки реалізації, але також висвітлюють прогрес, досягнутий після прийняття перших Планів управління басейновими районами та Програм заходів.

Перевірка профілактики, яка також буде спиратися на допоміжні дослідження, спрямована на пояснення того, як і в якій мірі директиви сприяли покращенню управління водними ресурсами в державах-членах та на рівні ЄС. Також буде оцінено потенціал спрощення регулювання та зменшення навантаження. Коли це можливо, буде проведено кількісну оцінку фактичних витрат та вигод, включаючи наслідки для бізнесу. Перевірка профілактики може визначити аспекти законодавства чи його впровадження, які можуть бути покращені, і тому може стати основою для подальших дій Європейської комісії.

Як результат перевірки профілактики регуляторної політики водного законодавства, Європейська комісія у лютому 2018 року прийняла пропозицію про перегляд Директиви щодо питної води з метою покращення якості питної води й надання громадянам більшого доступу та інформації. Пропозиція щодо модернізації 20-річної Директиви щодо питної води (98/83/EC) є результатом оцінки REFIT, реалізацією відповіді Комісії на Європейську ініціативу громадян «Right2Water» та як внесок назустріч Цілям сталого розвитку ООН.

Список використаних джерел:

1. Convention on the protection and use of transboundary watercourses and international lakes done at Helsinki, on 17 March 1992. URL: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/water/pdf/watercon.pdf>

2. Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32000L0060>

3. Directive 2006/118/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the protection of groundwater against pollution and deterioration. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:372:0019:0031:EN:PDF>

4. Directive 2007/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on the assessment and management of flood risks. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32007L0060>

5. Directive 2008/105/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on environmental quality standards in the field of water policy, amending and subsequently repealing Council Directives 82/176/EEC, 83/513/EEC, 84/156/EEC, 84/491/EEC, 86/280/EEC and amending Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32008L0105>

6. Council Directive 91/676/EEC of 12 December 1991 concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1991/676/oj>

7. Council Directive 91/271/EEC of 21 May 1991 concerning urban waste-water treatment. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31991L0271>

8. Council Directive 91/414/EEC of 15 July 1991 concerning the placing of plant protection products on the market. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31991L0414>

9. Directive 98/8/EC of the European Parliament and of the Council of 16 February 1998 concerning the placing of biocidal products on the market. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31998L0008>

10. Council Directive 96/61/EC of the European Parliament and of the Council of 24 September 1996 concerning integrated pollution prevention and control. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31996L0061>

11. Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions (integrated pollution prevention and control). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32010L0075>

12. Council Directive 1999/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31999L0031>

13. Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0098>

14. Council Directive 89/106/EEC of 21 December 1988 on the approximation of laws, regulations and administrative provisions of the Member States relating to construction products. URL: https://eurocodes.jrc.ec.europa.eu/doc/construction_products_directive.pdf

** Мепарішвілі Хвича Нодарович – аспірант Інституту законодавства Верховної Ради України.*

Стаття надійшла до редакції 10 листопада 2018 р.

УДК 35(477)

Василь Проданик *

ВЗАЄМОДІЯ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМЦІВ І ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЧАСТИНІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У статті досліджуються питання взаємодії об'єднань підприємців і органів державного управління в умовах реалізації та вдосконалення регуляторної політики в Україні. Розкриті шляхи та механізми державного управління формування сфери підприємництва в Україні, зокрема досліджено аналіз регуляторного впливу нормативного акта.